

14. kapitola: Klasika

1. Literární druhy a seznamy spisovatelů

Kdo se chtěl stát básníkem (dictator), musel zvládnout ars dictaminis (umění skládat diplomatické texty).

- Je důležité naučit se teoretické základy literárních prvků, než se pustíme do rozboru textu. Například tedy kdo čte Homéra jako školní text, musí se dozvědět, že Ilias je báseň v mluvním verši (epos) a že verš je řeč vázaná pravidly.
- To patří k "rudimentům", tedy k prvotnímu vzdělání "surových" žáků, které nazývá rudes. Cílem nauky je "odsurovení" cestou poznání, tedy erudition.

Sofisté vyučovali vědeckou nauku o literatuře, ke které Aristoteles připojil svou poetiku a rétoriku. Vrcholem antické literární vědy je alexandrijská filologie 3. století. Pod záštitou prvních Ptolemaiovců vznikla v Alexandrii velká badatelská instituce **Museion** = akademie učenců zasvěcená Múzám. + knihovna čítající více než 500 tis. knižních svitků.

- klasifikace literárních druhů
- Malé a velké druhy literatury
- Počet vzorových spisovatelů v průběhu dob klesá. Největší tragici
- Alexandrijští filologové byli první, kdo sestavili výbor ze starší literatury jako četbu pro gramatické školy, s tím, že terminologie dělení literatury na skupiny podle forem je rozkolísaná.

GENERA LECTIIONUM ORDO A GRAMMATICIS DATUS.

- Kolísá i termín pro "vzorové autory" = "**enkrinomenoi**". Toto označení se nedalo latinizovat a nemohlo být převedeno do moderních jazyků.

Pojem vzorového spisovatele, tedy klasika, se ve starověku řídil gramatickým kritériem jazykové správnosti.

Pojem „classici“ pochází z občanské reformy Servia Tullia, kdy „classici“ byla nejvyšší a nejbohatší vrstva obyvatel.

2. „staří“ a „moderní“

Zabývá se sporem tzv. starých a moderních.

- V Alexandrii postavil Aristarchos proti Homérovi "novější" autory (**neoterioi**)
- Pojem MODERNUS ještě neexistoval, takže tuto mezeru v jazyku zaplnil výraz **neotericus**, který původně označoval *stylovou polohu navazující na alexandrijské básnictví*.
- Setkáváme se také s pojmem **NEUTERICUS** - tedy "žádný z obou".
- Až v 6. století se objevil novotvar **modernus**, kterým se myslí význam "právě teď, nedávno".

3. vytváření kánonu v církvi

Církev přijala židovské svaté spisy do svého kánonu jako "Starý zákon". Židovský kánon tvoří 5 knih Mojžíšových, Proroci a "Knihy".

Všechny knihy, které se v židovské a křesťanské kultuře vylučovaly z liturgického čtení, se nazývaly "**apokryfoi**", tedy skrytými.

Znalci římského práva se podíleli i na rozpracování liturgie.

Listy apoštola Pavla jsou starší než evangelia. Kolem kanonických textů Nového zákona se shlukovalo množství apokryfních evangelií, apoštolských "skutků", různých listů a apokalyptických spisů. Jedním z nich je Hermův "Pastýř".

Říká, že sestavování jakéhokoli literárního kánonu musí vést k výběru klasiků. Církevní otcové jsou klasici mezi církevními spisovateli a současně jsou ANTIQUI. Mezi nimi se však konal ještě užší výběr. Začala s ním východní církev, když vyzvedla Basilea Velikého, Řehoře Naziánského a Jana Zlatoústého jako **3 VELKÉ EKUMENICKÉ UČITELE**. *Ekumenismus znamená snahu o sjednocení křesťanů, je to hnutí za sblížení a spolupráci křesťanských církví.* **Za 4 VELKÉ LATINSKÉ CÍRKEVNÍ UČITELE** platí od 8. stol. svatí Ambrož a Augustin, Athanasios a taktéž Jan Zlatoústý. Ti tedy platí za elitu mezi církevními otci.

Kánon otců je uzavřený.

- Scholastika, ve které vrcholí teologie
- koexistence "antiqui" i "moderni"
- V roce 1722 povýšil na pozici církevního učitele i **Isidor**

4. středověký kánon

Za středověku se již literatura neřadila mezi lukrativní vědy, nahradila ji teologie, medicína a právní věda.

Dante a **BELLA SCUOLA**. 5 hlavních antických autorů: Homér, Horatius, Ovidius, Lucanus a Vergilius.

5. vytváření moderního kánonu

Z moderních literatur si italská literatura vytvořila jako první svůj vlastní kánon. To souvisí z kulturní situace v Itálii kolem roku 1500.

Poezie se musela vykázat vzorovými autory, kteří by mohli být podobným měřítkem italské umělecké tvorby, jako pro latinskou tvorbu představoval Vergilius. Neexistoval jednotný literární jazyk.

Pietro Bembo vytvořil italskou teorii jazyka která měla být normou pro italskou literaturu.

Neexistuje žádný uzavřený "klasický" systém italské literatury; Dante, Petrarca, Boccaccio, Ariosto nebo Tasso jsou velcí autoři, pro něž nelze najít společného jmenovatele, vztah k antice je u každého z nich jiný.

Klasický literární systém v tomto smyslu má jen Francie.

Španělsko své období literárního rozkvětu neoznačuje za klasiku, ale nazývá jej ZLATÝM VĚKEM, na jehož začátku stojí Garcilaso de la Vega a na konci Calderón. Toto období zahrnuje všechny protiklady: pikareskní romány, mystiku, realismus.

"Zlatý věk" odkazuje na augustovský věk.

Francouzská literatura má jasně definovanou klasiku a stejně tak romantiku, která se ode všech jiných odlišuje tím, že je vědomou antiklasikou. Romantika a klasika ve Francii stojí proti sobě jako revoluce. Španělsko a Anglie mají romantiku, ale žádnou klasiku. Německo má obojí, avšak s jednou významnou odchylkou: romantika a klasika se pěstovaly v téže době a do jisté míry i na stejném místě.